

Geliş Tarihi:

02.09.2020

Kabul Tarihi:

15.04.2021

Yayımlanma Tarihi:

25.06.2021

Kaynakça Gösterimi: Çakır, A., & Arşit, D. (2021). Kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları sorunların demografik faktörler bağlamında incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 421-438. doi: 10.46928/iticusbe.789340

KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞLERİNİ KURARKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DEMOGRAFİK FAKTÖRLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Araştırma

Ahmet Çakır

Sorumlu Yazar (Correspondence)

Harran Üniversitesi

acakir@harran.edu.tr

Dilek Arşit

Şanlıurfa Ticaret İl Müdürlüğü

d.arsit@ticaret.gov.tr

Ahmet Çakır, Harran Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalında Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Genel İşletme, Yönetim ve Organizasyon, Örgütsel Davranış, Girişimcilik derslerini vermektedir.

Dilek Arşit, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel İşletme Programında Yüksek Lisans yapmıştır. Halen Şanlıurfa Ticaret İl Müdürlüğünde görevine devam etmektedir.

KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞLERİNİ KURARKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DEMOGRAFİK FAKTÖRLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ahmet Çakır
acakir@harran.edu.tr
Dilek Arşit
d.arsit@ticaret.gov.tr

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları sorunlar ile demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi Şanlıurfa ili özelinde ortaya koymaktır.

Yöntem: Veri toplamada anket tekniğinden faydalanılmış olup anket uygulaması yüz yüze gerçekleştirilmiştir. 31 sorudan oluşan anket Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret Odasında 63 kadın girişimci ile yüz yüze yapılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma evreni içerisinden elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve analizler için hazır hale getirilmiştir. Değerlendirmede nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS-21 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma farklı sosyal-kültürel yapıya sahip bir şehirde yapılmıştır. Bu açıdan çalışmanın literatür ve örgütler açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmanın sonunda işlerini kurarken ailelerini ikna etmek zorunda kalmayan kadın girişimciler ile ikna etmek zorunda kalan kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. İkna etmek zorunda kalmayanlar daha fazla sorun yaşamıştır. Yine işlerin kurulması aşamasında medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı ve aylık gelir gibi demografik özellikler açısından ise kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Özgünlük: Kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları sorunlarla ilgili farklı bölge ve şehirlerde yapılmış birçok çalışma literatürde bulunmaktadır. Şanlıurfa’da ise bu anlamda yapılan ilk çalışmalardan biri olması çalışmanın özgün yapısını oluşturmaktadır. Zira bu şehir sosyo-kültürel özellikler ve bu özelliklerin belli ölçülerde şekillendirdiği girişimcilik olgusu noktasında bir takım farklılıklar taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Girişimciliği, İş Kurmak, İş Kurma Sorunları, Demografik Faktörler

JEL Sınıflandırması: M130, M13, M50

ANALYSIS OF THE PROBLEMS FACED BY WOMEN ENTREPRENEURS WHILE SETTING UP THEIR BUSINESS IN THE CONTEXT OF DEMOGRAPHIC FACTORS

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study is to reveal the relationship between the problems faced by women entrepreneurs while establishing their businesses and their demographic characteristics in the province of Şanlıurfa.

Method: Questionnaire technique was used in data collection and the questionnaire was applied face to face. The survey, consisting of 31 questions, was conducted face-to-face with 63 women entrepreneurs in Şanlıurfa Chamber of Industry and Commerce. The data obtained from the study universe were coded and transferred to the computer environment and made ready for analysis. Quantitative research methods were used in the evaluation. SPSS-21 package program was used in the analysis of quantitative data. The research was conducted in a city with a different social-cultural structure. In this respect, it is thought that the study is important in terms of literature and organizations.

Findings and Conclusion: At the end of the study, it was seen that there was a significant difference between the problems faced by women entrepreneurs who did not have to convince their families while establishing their businesses and women entrepreneurs who had to persuade. Those who did not have to persuade had more problems. Again, there was no significant difference between the problems faced by women entrepreneurs in terms of demographic characteristics such as marital status, number of children and monthly income during the establishment of businesses.

Originality: There are many studies in the literature about the problems faced by women entrepreneurs in establishing their businesses in different regions and cities. The fact that it is one of the first studies in this sense in Şanlıurfa constitutes the original structure of the study. Because this city has some differences in terms of socio-cultural characteristics and the phenomenon of entrepreneurship shaped by these features to a certain extent. In this context, it is thought that the study can contribute to the literature.

Keywords: Women Entrepreneurship, Business Establishment, Business Establishment Problems, Demographic Factors

JEL Classification: M130, M13, M50

GİRİŞ

Dünyada yaşanan tüm küresel hareketlerin ve ekonomik dalgalanmaların sonucu olarak ülkeler arasında gelir dağılımında eşitsizlik, adaletsizlik, ekonomik olarak gelişmişlik düzey farklılıkları gibi unsurlarda artış gözlemlenmektedir. Ülkelerin kendi hedefledikleri büyüme potansiyelini yakalayamamaları ve etkili bir rekabet ortamının oluşturulamaması gibi sebeplerden ötürü girişimcilik olgusu tüm dünya için çok önemli bir konuma gelmiştir.

Kadınların ekonomik hayat içinde var olmaları eski zamanlara dayanmakla beraber 1980’li yıllardan itibaren oldukça hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Daha öncesinde kadınların rolleri ev hayatı ile sınırlı iken 1980’li yıllar sonrasında kadınlar iş hayatında hızlı bir şekilde kendilerine yer bulmaya başlamışlardır. Tüm bu yaşanan gelişmeler önemli fakat yeterli değildir. Ülkemizde kadın girişimcilerin iş hayatına girmeleri, iş hayatını devam ettirebilmeleri konularında birçok sorun ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu problemlerin temelinde ise toplumumuzun ataerkil yapısı ve ekonomik yapıdaki birtakım eksiklikler bulunmaktadır. Bu sorunların ortadan kaldırılması için yapılacak çalışmalar sonucunda iş hayatında daha çok kadın girişimci görme şansımız olacaktır.

Bu araştırmamızın amacı; Şanlıurfa’da bulunan kadın girişimcilerin özelliklerinin tanımlanması, iş kurarken ve faaliyetlerdeyken karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ile birlikte çözüm önerileri sunmaktır. Kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunlar farklı demografik faktörler çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

LİTERATÜR

Girişimcilik, içinde bulunduğu çevrede kendiliğinden ortaya çıkan fırsatlardan faydalanarak kendine yeni alanlar oluşturup ekonomik bir değer ortaya çıkarma sürecidir. Girişimcilik üretim faktörleri, örgütlenebilme becerisi ve risk alabilme faktörleri ile ilişkilendirilmektedir (Çelik ve Akgemci, 1998: 24).

Girişimcilik ekonomik faaliyet ve çalışmaların temelidir. Girişimcilik; insanların var olduğu toplum üzerinde ortaya çıkan fırsatları değerlendirme; bu fırsatlardan yola çıkarak projeler yapma ve bu projeleri hayata geçirme becerisine sahip olma durumudur. Girişimcilik; iş sürecinde alınan riskler sonucunda girişimciye maddi kazanım, psikolojik tatmin ve ekonomik özgürlük sunan bir değer yaratma sürecidir. Bu tanımdan anlaşıldığı gibi faaliyet alanının ne olduğuna bakılmadan girişimci olmanın dört ana unsuru aşağıdaki gibidir (Atik, 2002: 3-4).

- Girişimcilik değer yaratma sürecidir.
- Girişimci gereken zamanı ve çabayı işine ayırmalıdır.
- Girişimci riski üstlenmelidir.
- Girişimci kişisel tatmin ve parasal ödüller ile ilgilenir.

Girişimci; elinde bulunan az sayıdaki kaynakları doğru bir şekilde yönetip örgütleyen ve işletmelerin geleceği için doğru kararlar verebilen profesyonel kişidir (Casson, 2003:20).

Kadın girişimcilerin özellikle gelişmekte olan ülkelerde karşılaştıkları sorunlar benzerlik göstermektedir. Hintli kadın girişimciler üzerinde yapılan bir çalışmada şu sonuçlar elde edilmiştir: Hindistan'da değişen sosyo-kültürel yapı, artan eğitim imkanları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının işbirlikleri sonucu girişimcilik kadınlar için bir "Fenomen" haline gelmiştir. Kadınlar kısmen son zamanlarda girişimci olmaya başlamışlardır. Ancak kadın girişimcilere sağlanan destekler hala erkeklerle aynı düzeyde değildir (Mathew ve Panchanatham, 2011:78).

Çin'de Komünizm cinsiyet eşitliği ve statü noktalarında kadınlara bir takım haklar kazandırmakla beraber erkeklere göre hala daha düşük bir statüye sahiptirler. Meslek, gelir ve eğitim açısından sahip oldukları statü istikrar gösterememektedir (Li, 2000:30).

Kadın girişimciliğinde "Azınlık kadın girişimciler ve sorunları" diğer bir olumsuz durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Brezilya'da yapılan bir çalışmanın bulgularına göre Amerikan kökenli olmayan kadınların iş hayatında karşılaştıkları sorunlar diğer kadınlara göre daha fazladır. Bu sorunlar finansal ve beşeri sermayeye ulaşabilme noktalarında yoğunlaşmaktadır (Smith Hunter, 2010:1).

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞİMİ

Kadınların seslerini ilk yükselttikleri zamanlar 1840'lı yıllara dayanmaktadır. Başlarda Amerika, İngiltere ve Fransa'da kadın hareketleri görülmüş daha sonra tüm Avrupa ve Amerika'ya yayılmıştır. İş hayatında ve üretime katıldıkları zamanlarda oldukça fazla eşitsizlik ile karşılaşan kadınlar yoğun mücadelelere girişmiştir. 1.Dünya savaşı ve 2. Dünya savaşı akabinde kadının ekonomik gücü daha çok gündeme gelmiştir.1960'lı yıllara gelindiği zaman kadın iş piyasası içinde kendi yerini sağlamlaştırmaya başlamıştır. 1960'lı yıllarda dünyadaki büyük değişimle beraber ekonomi de değişime uğramıştır. Ekonomi içinde kendine yer bulmaya çalışan kadınların sorunları ile ilgili daha fazla çalışmalar yapılmıştır (Arıkan, 2003: 231-232).

1970–1980 yılları arasında teknoloji çok hızlı bir şekilde gelişmiştir. Bu gelişmeler sayesinde kadınlar da ekonomik hayat içerisinde faaliyette bulunabileceklerini keşfetmeye başlamıştır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde kadın girişimci sayısı da artmıştır (Top, 2006:21).

1980'li yıllara geldiğimizde ise batılı ülkelerin çoğunda olduğu gibi bizim ülkemizde de liberal ekonominin etkisi yoğun bir şekilde görülmüştür. Yapılan çalışmalarda bu dönemde kadın girişimci sayısı erkek girişimci sayısına göre daha hızlı bir şekilde artmıştır. Türkiye için 1980'li yıllar kadın hareketlerinin ve kadın girişimciliğinin hızlı bir şekilde ivme kazandığı bir dönem olmuştur (Özyılmaz,2016:37-38).

İş hayatında kadın çalışanların erkek çalışanlara göre bir takım artılarının olduğu görülmektedir. Bu durum kadın çalışanları patron olarak görmek isteyenlerin sayısını artırmaktadır. Bu artılar şunlardır (Örücü vd., 2007:117-135);

1. Kadın patronlar bir iş için erkeklerden daha fazla çaba gösterirler ve daha dikkatlidirler.
2. Kadın patronlar çalışanlarını eğitime hususunda daha iyidirler
3. Kadın patronların öğreticilik kabiliyetleri erkeklerden daha yüksektir.
5. Kadın patronlar erkek patronlara göre çalışanları daha hızlı motive etmektedir.
6. Kadın patronlar çalışanlarından gelecek herhangi bir yeni fikre, yeni projeye erkeklere göre daha açıktır.
7. Kadın patronlar gözlem ve sezgi yeteneklerini çalışma hayatında başarılı bir biçimde kullanabilirler.
8. Kadın patronlar çalışanları ile arasında iyi bir iletişim kurarlar.
9. Kadın patronlar erkek patronlara göre oluşabilecek sorunları daha hızlı çözüme kavuşturur.
10. Kadın patronlar çalışanları ile daha samimi ilişkiler kurarak başarıyı yakalayabilir.
11. Kadınlar patronlar erkek patronlara göre daha eğlencelidir ve bulunduğu ortama pozitif bir enerji verir.
12. Kadın patronların aldığı kararlar daha sabittir.

Yukarıda belirtilen araştırma sonuçları bize kadınların kendilerine has olan güçlü yönlerini girişimcilik hayatına aktarabildikleri takdirde başarılı bir girişimci olmalarının en az erkek girişimciler kadar mümkün olduğunu göstermektedir.

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİN SORUNLARI

Kadınların içinde var olan girişimcilik yeteneklerinin açığa çıkması ve değerlendirilmesi iki şekilde ülke ekonomisine fayda sağlar. İlk olarak yeni istihdam olanakları yaratılır ve ekonomi bunun sonucunda güçlenir. İkinci olarak da toplum içinde kadının sahip olduğu rol ve statü güçlenerek sağlamlaşır. Ancak kadın girişimciler bazı durumlarda sırf kadın olmalarından kaynaklı birtakım sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Weiler ve Bernasek,2001: 87);

- Sermaye bulma sıkıntısı,
- İnsan ilişkileri,
- Hem iş hem de evle ilgilenme zorunluluğu,
- Geleneksel toplumsal bakış açısı.

Kadınlar ülkemizde hâkim olan geleneksel tutum, davranış sebebi ile eski zamanlardan bu zamana kadar hep dezavantajlı olmuşlardır. Ataerkil aile yapısı içinde birtakım roller ve görevlerin kadın ve

erkek tarafından sorumluluğu üzerine alınmış o roller ve görevler zaman içinde kalıplaşmıştır. Böylece eve ekmek getirme, para kazanıp evin ihtiyaçlarını giderme erkeğe; ev işlerini yapma, çocuklarla ilgilenme gibi görevler de kadına yükletilmiştir. Ancak toplumsal yapımızdaki hızlı değişme, yaşamın her alanını olduğu kadar çalışma yaşamını da etkilemiştir. (Bedük, 2005:106-117).

Kadın girişimcilerin sorunları kategorize edildiğinde karşımıza şu başlıklar çıkmaktadır:

-Güvensizlik: Kadın girişimciler erkek girişimcilere göre kendilerine daha az güven duyarlar. Kendilerine olan bu güvensizlikleri aldıkları risk derecelerini ve risk sonrası kazandıkları getirileri de etkilemektedir. Özgüven duygusu insanın bir işte başarılı olabilmesinin önemli yollarındandır. Bu sebeple kadın girişimciler aile ve iş çevresindeki kişilerden önce kendi kendilerine güvenmelidirler. Eğer kadınlar kendilerine güvenmez ise bir iş kurma cesaretini gösteremezler. Sonuç olarak da potansiyeli olan kadın girişimcilerin ortaya çıkması engellenir (Onay,2013:44).

Kadın girişimcilerin sermaye temini konusunda da yaşadığı sıkıntılar erkeklere oranla daha fazladır. Çünkü bazı kredi veren kuruluşlar girişimci kadınlara güven konusunda çekimser davranıp kadın girişimcinin işlerini zorlaştırmaktadır (Yaşar, 2017:62).

-Tecrübesizlik: Kadın girişimci işletmesinin faaliyetleri devam ederken zaman içerisinde tecrübe kazanır. Tecrübe kazanan bir girişimci ise beklenmedik olaylar karşısında soğukkanlı davranarak nasıl hareket etmesi gerektiğini bilecektir (Küçük, 2005:45).

Tecrübe zaman içerisinde insanın iş ve özel hayatında yaşadığı birtakım olaylar sonrasında edindiği deneyimler aracılığı ile kazanılır. Ataerkil bir toplum olmamızdan kaynaklı iş hayatında gerekli olan eğitim ve tecrübeleri kadınlar kazanamadığından dolayı tecrübe; erkek girişimcilere göre kadın girişimciler için bir engel teşkil etmektedir (Onay,2013:45).

-Rol Çatışması: Doğup büyüdüğümüz bölgenin gelişmişlik düzeyine, aldığımız eğitime, sahip olduğumuz kültüre göre şekillenen bir takım rol ve sorumluluklar kadın ve erkekler tarafından üstlenilmiştir. Ülkemizde hâkim olan ataerkil aile yapısı anlayışına bağlı olarak kadınların ev işleri ve çocuk bakımı ile sorumlu olduğu düşünülürken erkeklerin gelir getirmekten sorumlu olduğu gibi yaygın bir inanış bulunmaktadır. Kadınların omuzlarındaki bu yük onların gelir getirici faaliyetlerden uzak kalmasına sebep olmaktadır. Kadın girişimciler için iş-ev dengesi şaşmakta ve bunun sonucunda kadınlar rol çatışması içine düşmektedir. Rol çatışması yaşayan kadın girişimcinin iş ve özel yaşamından tatmini azalmakta; toplum tarafından negatif bir bakış açısı ile eleştirilmektedir(İlter, 2008:87).

-Cinsiyet Ayrımcılığı: Cinsiyet faktörü kadın girişimciler için iş hayatını etkileyen en önemli unsurlardandır. Annelik ve eş sıfatları iş yaşamında kadın girişimciler için cinsiyet odaklı ayrımcılık sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple kadın girişimciler terfi almama, düşük ücretle çalışma, belli faaliyetlere katılamama gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Gürol, 2000:216-217).

-Sermaye Temini: Hisrich ve Peters'in yapmış olduğu araştırmaya göre erkek girişimciler kadın girişimcilere göre işlerini kurarken ana sermayelerine ek olarak yabancı finansman kaynağı bulmada daha rahatlardır. Erkek girişimcilerin aksine kadın girişimciler; yatırımcı çevreler erkeklere kadınlardan daha çok güvendiği için, finansman kaynağı olarak banka ve yatırımcılardan ziyade kendi öz sermayelerine yönelirler. (Hisrich ve Peters, 2002:76)

-Eğitim Düzeyinin Yetersiz Olması: Kadınların yaşam standardını ve statüsünü artırarak onları ikinci planda kalmaktan kurtaran, bireysel özgürlüğünü sağlayıp kendi ayaklarının üzerinde durmasını sağlayan en önemli anahtar eğitimidir. Ülkelerin gelişmişlik seviyesi de eğitim durumuyla doğru orantılı bir şekilde artmaktadır. Birçok gelişmiş ülkede kadın girişimcilerin çoğu yükseköğrenim görmüş kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca kadın girişimcilerin anne, babaları ve eşlerinin de iyi eğitim almış kişilerden oluştuğu gözlemlenmektedir(Gürol, 2000:230).

Eğitim seviyesi yüksek olan kadın girişimciler çok başarılı işlerin altına imzalarını atacak ve toplum içinde daha saygın bir konuma yükseleceklerdir. Bunun sonucunda en az erkek girişimciler kadar iş yaşamında söz hakkı elde edeceklerdir(Ersarı, 2015:50).

Kadın girişimcilerin erkek girişimciler ile rekabet edememesinin ve kendilerini girişimcilik konusunda geliştirememelerinin bir nedeni de ülkemizde kadınlara girişimcilik alanında gerekli eğitimlerin verilmemesidir (Şekerler, 2006:123).

Çıracılık ve kalfalık gibi meslekleri yapanların toplumun genelinde erkeklerden oluşması gerektiği düşüncesi kadınların kendi meslekleri ile ilgili ekipmanları ve teknik bilgiyi erken yaşta öğrenmesine engel teşkil etmektedir. Bu tarz ekipmanlar konusunda bilgisiz olan kadın girişimci hammaddeye ulaşmada sorun yaşayıp girişimcilik faaliyetinde başarısız olmaktadır (Arıkan, 2002:237).

ARAŞTIRMA

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Hipotezleri

Bu araştırmanın amacı Şanlıurfa'da bulunan kadın girişimcilerin işlerini kurarken ve sonrasında yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunların çözümlenebilmesi amacıyla neler yapılması gerektiğini istatistiksel veriler aracılığı ile incelemektir.

Şanlıurfa ilinde bulunan kadın girişimci ve onların sorunlarının belirlenmesine yönelik yapılan bu araştırma bu ilde faaliyet göstermekte olan 63 kadın girişimci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplamada anket tekniğinden faydalanılmış olup anket uygulaması yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Hipotezler:

- 1) Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştığı sorunlar medeni durum değişkenine göre farklıdır.
- 2) Kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar aylık ortalama kazanç değişkenine göre farklıdır.

- 3) Kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar çocuk sayısı değişkenine göre farklıdır.
- 4) Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştığı sorunlar işletmelerini kurmadan önce ailelerini ikna etme durumu değişkenine göre farklıdır.
- 5) Kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olma değişkenine göre farklıdır.
- 6) Kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar ailelerinde girişimci olma durumu değişkenine göre farklıdır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın evrenini Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı kadın girişimciler oluşturmaktadır. Araştırma için sanayi, ticaret ve hizmet sektörleri olarak ayırabileceğimiz sektör kollarından hizmet sektörü seçilmiştir. Hizmet sektöründe işlerini fiili olarak yapan 74 kayıtlı kadın girişimci tespit edilmiştir. Diğer kadın girişimcilerin işleri başta eşleri olmak üzere yakınları tarafından yürütülmektedir. Bunlar kapsam dışı bırakılmıştır.

Araştırmacıların verilerle ilgili hassasiyet derecesi, göz ardı edilebilecek düzeyde yanılığ payı, uygulanacak istatistiksel analiz ve bunun sonucunda evrenin büyüklüğü, örnek kütenin büyüklüğü ile ilgili temel belirleyicileridir. Bu faktörlere bakılarak, örnek kütle için belirlenen büyüklüğün, ayrıntılı hesaplamalardan ziyade araştırmacının yargısı ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Fakat belirli istatistiksel tekniklerin uygulanabilmesi için en az 30 kişiye ulaşılması konusunda genel kabul vardır. Akademisyenlerin bu konudaki görüşü; 30'dan büyük 500'den küçük örnek büyüklüklerinin çoğu araştırma için yeterli olduğudur. Veriler normal bir dağılım göstermiştir. Bu sebeple parametrik testler olan ANOVA ve T-Testi analizleri uygulanmıştır(Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu:2007).

Araştırmanın ölçeği oluşturulurken “Kadın Girişimciliği ve Karşılaştıkları Sorunlar: Çanakkale İli Örneği” adlı tez çalışmasından yararlanılmıştır(Açıl,2018).

Güvenirlilik Analizi

Araştırmada kadın girişimcilerin girişimcilik alanında karşılaştığı zorlukları incelemek amacıyla kullanılan anketin üç ayrı alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar: kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştığı sorunlar, kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştığı sorunlar ve kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştığı sorunlar. Kullanılan anketin bu üç alt boyutuna uygulanan Cronbach's Alpha güvenirlik testi sonuçları aşağıda yer almaktadır (Tablo 1). Bu sonuca göre kadın girişimcilerin girişimcilik alanında karşılaştığı zorlukları incelemek amacıyla araştırmada kullanılan anketin üç ayrı alt boyutu da oldukça güvenilir bir seviyede çıkmıştır.

Tablo 1. Cronbach's Alpha Güvenirlik Testi

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	0,746	8
İşletme Faaliyetleri Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	0,786	10
Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar	0,780	6

Anket çalışması sonucunda elde edilen verilerin sonuçları frekans dağılımları tablosu şeklinde oluşturulmuştur. Cronbach's Alpha değeri 0 ile 1 arasında değerler alır ve kabul edilebilir bir değer olması için en az 0,7 olması beklenir (Altunışık,, Çoşkun,, Bayraktaroğlu ve Yıldırım,2007:116).

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırma katılımcıları, yaş, öğrenim durumu, medeni durum, gelir ve çocuk sayısı özellikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Kadın Girişimcilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımları (N=63)

Yaş Grupları	Frekans	Yüzde	Aylık Kazanç	Frekans	Yüzde
20-29	12	19,1	5.000 TL'den az	33	52,4
30-39	32	50,8	5.001 TL-10.000 TL arası	17	27
40-50	14	22,2	10.001 TL-15.000 TL arası	7	11,1
50 ve üzeri	5	7,9	15.001 TL ve üzeri	6	9,5
Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde	Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde
İlköğretim	11	17,5	Hiç Çocuğu Yok	13	20,6
Ortaöğretim	18	28,6	1 Çocuk	3	4,8
Üniversite	29	46	2 Çocuk	26	41,3
Yüksek Lisans	5	7,9	3 Çocuk	14	22,2
Medeni Durum	Frekans	Yüzde	4 ve üzeri Çocuk	7	11,1
Evli	46	73			
Bekâr	12	19			
Boşanmış/ Eşini Kaybetmiş	5	7,9			

Tablo 2'e göre araştırmaya katılan 63 kadın girişimcinin yaş grupları incelendiğinde 12'sinin (%19,1) 20-29 yaş grubuna, 32'sinin (%50,8) 30-39 yaş grubuna, 14'ünün (%22,2) 40-50 yaş grubuna ve 5'inin (%7,9) 50 ve üzeri yaş grubuna sahip olduğu görülmektedir. Eğitim faktörüne göre dağıldığında ise 63 katılımcıdan 29'unun (%46) üniversite mezunu, 18 kişinin (%28,6) ortaöğretim mezunu, 11 kişinin (%17,5) ilköğretim mezunu ve 5 (%7,9) kişinin de yüksek lisans mezunu olduğu görülmüştür. Medeni durum faktörü açısından bakıldığında katılımcıların 46'sının evli (%73), 12'sinin bekâr (%19), 5'inin (%7,9) ise boşanmış olduğu tespit edilmiştir. Aylık kazançları açısından katılımcılar kategorize edildiğinde aylık geliri 5000 TL altında olanlar 33 kişi (%52,4), 5001 TL-10000TL arasında olanlar 17 kişi (%27), 10001 TL-15000TL arası 7 kişi (%11,1) ve 15000 TL üstü

olanlar 6 kişi (%9.5) olmuştur. Sahip olunan çocuk sayısına bakıldığında ise hiç çocuğu olmayanların 13 kişi (%26), bir çocuğu olan 3 kişi (%4,8), 2 çocuğu olan 26 kişi (%41,3), üç çocuğu olan 14 kişi (%22,2) ve dört ve üzeri çocuğa sahip olanlar ise 7 kişidir (%11,1).

BULGULAR

Araştırmaya ilişkin betimsel istatistikler, hipotezlerin test edilmesi için uygulanan anova analizleri ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Kadın Girişimcilerin Medeni Durumları ile İşletmelerini Kurarken Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Betimsel İstatistikler					
	N	Ortalama	S. Sapma		
Evli	46	28,46	6,682		
Bekar	12	24,67	7,992		
Boşanmış/Eşini Kaybetmiş	5	27,80	6,907		
Toplam	63	27,68	7,002		
ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	P
Gruplar arası	136,771	2	68,386	1,413	0,251
Gruplar içi	2902,880	60	48,381		
Toplam	3039,651	62			

Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunların “evli girişimciler”, “bekar girişimciler” ve “boşanmış/eşini kaybetmiş girişimciler” arasında farklılaşıp farklı olup olmadığını incelemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır (Tablo 3). Uygulanan testin analiz sonuçlarına göre farklı medeni duruma sahip olan girişimciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F(2,60) = 1,413, p > 0,05$). Evli girişimcilerin (ort=28,46, ss=6,682), bekar girişimcilerin (ort=24,67, ss=7,992) ve boşanmış veya eşini kaybetmiş girişimcilerin (ort=27,80, ss=6,907) işletmelerini kurmadan önce karşılaştıkları sorunlar açısından aralarında farklılıklar olmasına rağmen görülen bu farklılıklar anlamlı bir düzeyde değildir.

Tablo 4. Kadın Girişimcilerin İşletmelerini Kurmadan Önce Ailelerini (Ebeveyn, Eş) İkna Etme Durumları ile İşletmelerini Kurarken Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Grup	N	Ortalama	S. Sapma	t	Df	P
İkna Etmek Zorunda Kaldım	21	24,19	6,925	-2,970	61	0,004
İkna Etmek Zorunda Kalmadım	42	29,43	6,432			

Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunların işletmelerini kurmadan önce ailelerini ikna etmek zorunda kalan ile ailelerini ikna etmek zorunda kalmayan girişimciler arasında farklı olup olmadığını incelemek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır (Tablo 4). Uygulanan testin analiz sonuçlarına göre işletmelerini kurmadan önce ailelerini ikna etmek zorunda kalan ile ailelerini ikna etmek zorunda kalmayan girişimciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t(61) = -2,970$; ($p < 0,05$)). Ailelerini ikna etmek zorunda kalan girişimcilerin ($ort = 24,19$, $ss = 6,925$) işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunlar ailelerini ikna etmek zorunda kalmayan girişimcilerin ($ort = 29,43$, $ss = 6,432$) işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunlardan anlamlı olarak daha düşük bir düzeydedir.

Tablo 5. Kadın Girişimcilerin Herhangi bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Durumları ile İşletmelerinin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Grup	N	Ortalama	S. Sapma	t	df	P
Üyeyim	14	31,57	9,428	-2,549	61	0,013
Üye Değilim	4	37,22	6,634			

Kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olan girişimciler ile üye olmayan girişimciler arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır (Tablo 5). Uygulanan testin analiz sonuçlarına göre herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olan girişimciler ile üye olmayan girişimciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t(61) = -2,549$; ($p < 0,05$)). Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olan girişimcilerin ($ort = 31,57$, $ss = 9,428$) işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olmayan girişimcilerin ($ort = 37,22$, $ss = 6,634$) işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlardan anlamlı olarak daha düşük bir düzeydedir.

Tablo 6. Kadın Girişimcilerin Ailelerinde (Ebeveyn, Eş) Girişimci Olma Durumları ile Aile Yaşamında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Grup	N	Ortalama	S. Sapma	t	df	P
Girişimci Var	35	17,37	5,714	0,711	61	0,480
Girişimci Yok	28	16,32	5,969			

Kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunların ailelerinde girişimci olan girişimciler ile ailelerinde girişimci olmayan girişimciler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır (Tablo 6). Uygulanan testin analiz sonuçlarına göre ailelerinde herhangi bir girişimci olan girişimciler ile ailelerinde herhangi bir girişimci olmayan girişimciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t(61) = 0,711$; ($p > 0,05$)). Ailelerinde herhangi bir girişimci olmayan girişimcilerin ($ort = 16,32$, $ss = 5,969$) aile yaşamlarında karşılaştıkları

sorunlar ailelerinde herhangi bir girişimci olan girişimcilerin (ort=17,37, ss=5,714) aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunlardan daha düşük bir düzeydedir fakat bu farklılık anlamlı bir düzeyde değildir.

Tablo 7: Kadın Girişimcilerin Aylık Ortalama Kazançları ile İşletmelerinin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Betimsel İstatistikler					
		N	Ortalama	S. Sapma	
5.000 TL'den az		33	34,21	7,956	
5.001 TL ile 10.000 TL arası		17	37,29	7,904	
10.001 TL ile 15.000 TL arası		7	39,86	5,210	
15.001 TL ve üzeri		6	37,33	5,989	
Toplam		63	35,97	7,637	
ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	P
Gruplar arası	248,701	3	82,900	1,453	0,237
Gruplar içi	3367,235	59	57,072		
Toplam	3615,937	62			

Kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların aylık kazançları “5.000 TL’den az”, “5.001 TL ile 10.000 TL arasında”, “10.001 TL ile 15.000 TL arasında” ve “15.001 TL ve üzeri” olan girişimciler arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır (Tablo 7). Uygulanan testin analiz sonuçlarına göre farklı aylık kazançta sahip olan girişimciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F(3,59) = 1,453$, $p>0,05$). Aylık kazancı 5.000 TL’den az olan girişimcilerin (ort=34,21, ss=7,956), aylık kazancı 5.001 TL ile 10.000 TL arasında olan girişimcilerin (ort=37,29, ss=7,904), aylık kazancı 10.001 TL ile 15.000 TL arasında olan girişimcilerin (ort=39,86, ss=5,210) ve aylık kazancı 15.001 TL ve üzeri olan girişimcilerin (ort=37,33, ss=5,989) işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar açısından aralarında farklılıklar olmasına rağmen görülen bu farklılıklar anlamlı bir düzeyde değildir.

Tablo 8: Kadın Girişimcilerin Çocuk Sayıları ile Aile Yaşamında Karşılaştıkları Sorunların Karşılaştırılması

Betimsel İstatistikler					
		N	Ortalama	S. Sapma	
Çocuk yok		13	18,92	6,224	
1 çocuk		3	23,00	6,083	
2 çocuk		26	16,65	5,329	
3 çocuk		14	14,86	4,944	
4 ve üzeri çocuk		7	15,57	6,901	
Toplam		63	16,90	5,805	
ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	P
Gruplar arası	237,192	4	59,298	1,857	0,130
Gruplar içi	1852,236	58	31,935		
Toplam	2089,429	62			

Kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunların “hiç çocuğu yok”, “1 çocuğa sahip”, “2 çocuğa sahip”, “3 çocuğa sahip”, “4 ve üzeri çocuğa sahip” olan girişimciler arasında farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır (Tablo 8). Uygulanan testin analiz sonuçlarına göre farklı çocuk sayısına sahip olan girişimciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F(4,58) = 1,857, p > 0,05$). Hiç çocuğu olmayan girişimcilerin (ort=18,92, ss=6,224), 1 çocuğu olan girişimcilerin (ort=23,00, ss=6,083), 2 çocuğu olan girişimcilerin (ort=16,65, ss=5,329), 3 çocuğu olan girişimcilerin (ort=14,86, ss=4,944) ve 4 ve üzeri çocuğu olan girişimcilerin (ort=15,57, ss=6,901) işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar açısından aralarında farklılıklar olmasına rağmen görülen bu farklılıklar anlamlı bir düzeyde değildir.

SONUÇ

Bu araştırma girişimcilik alanında kadın girişimcilerin yeri ve kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorlukları Şanlıurfa ili bağlamında incelemek amacıyla yapılmıştır.

Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunların farklı medeni duruma sahip olan kadın girişimciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Açıl (2018)'in yapmış olduğu çalışmasında kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunların farklı medeni duruma sahip olan kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Bu durum araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgularla örtüşmemektedir.

Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların farklı aylık kazanca sahip olan kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Emer (2019)'in yapmış olduğu çalışmasında da kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların gelir düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgularla örtüşmektedir.

Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunların farklı çocuk sayısına sahip olan kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Özyılmaz (2016)'in yapmış olduğu çalışmasında kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunların farklı çocuk sayısına sahip olan kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgularla örtüşmektedir.

Uygulanan Bağımsız Örneklem T-Testi sonucuna göre kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunların işletmelerini kurmadan önce ailelerini ikna etmek zorunda kalan ile ailelerini ikna etmek zorunda kalmayan kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Buna göre: ailelerini ikna etmek zorunda kalan kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken

karşılaştıkları sorunlar ailelerini ikna etmek zorunda kalmayan kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunlardan anlamlı olarak daha düşük bir düzeydedir. Ortaya çıkan bu sonuç kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken ailelerini ikna etmek durumunda kalmalarının kendilerine daha düşük bir seviyede sorun yarattığını göstermektedir. Literatürde bu şekilde bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Uygulanan Bağımsız Örneklemeler T-Testi sonucuna göre kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olan kadın girişimciler ile herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olmayan kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Buna göre: herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olan kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olmayan kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlardan anlamlı olarak daha düşük bir düzeydedir. Ortaya çıkan bu sonuç kadın girişimcilerin herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olmalarının işletmelerinin faaliyetleri sırasında kendilerine daha düşük bir seviyede sorun yarattığını göstermektedir. İter (2008)'in yapmış olduğu çalışmasında işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların açısında bir sivil toplum örgütüne üye olan kadın girişimciler ile herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olmayan kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Bu durum araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgularla örtüşmektedir.

Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunların farklı sektörlerde faaliyet gösteren kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. İter (2008)'in yapmış olduğu çalışmasında kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunların farklı sektörlerde faaliyet gösteren kadın girişimciler arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgularla örtüşmektedir.

Çalışmamızın genel sonuçlarını şu şekilde ifade etmek mümkündür.

- 1- Gerekli yasal düzenlemelerin yapılarak kadın girişimcilerin yaşadığı beşeri ve finansal sermayeye ulaşmalarına destek olmak.
- 2- Cinsiyet faktörü etkisi ile yaşanan sorunların azaltılması amacı ile cinsiyet eşitliği konusunda verilen eğitimlerin sayısı ve niteliğini arttırmak.
- 3- Kadın girişimcilere girişimcilik konusunda gerekli eğitimlerin verilmesi için gerekli kurs, seminer panel düzenlenebilir.
- 4- Kadın girişimcilerin birbirlerine iş yaşamındaki tecrübelerini aktarmalarını sağlayacak bir iletişim ağının oluşturulabilir.
- 5- Uluslararası platformda kadın girişimciliğini destekleyen ve teşvik eden kuruluşlarla daha güçlü bir bilgi alışverişi sağlanabilir.

- 6- Kadın girişimcileri iş hayatında daha az sorun yaşamları için uygulanan vergi politikalarında kadınlar lehine pozitif bir ayrımcılık yapılabilir.
- 7- Kadın girişimcilerin çalışanlarına danışmanlık firmalarında gerekli eğitimler verilerek kalifiye çalışan sayıları artırılabilir.
- 8- Yerel yönetimlerce yapılacak çalışmalar ile Şanlıurfa ilinde bulunan kreş sayısı artırılabilir ve kadın girişimcilerin çocuklarına yönelik indirim uygulamasına gidilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıl, E. (2018). *Kadın girişimciliği ve karşılaştıkları sorunlar: Çanakkale ili örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (5. Baskı)* Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.
- Arıkan, S. (2003). Kadın Yöneticilerin Liderlik Davranışları ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (1,5), 1-20.
- Atik, S. (2002). Kültürün Girişimciliğe Etkileri. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 3, 38-46.
- Bedük, A. (2005). Türkiye’de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (12), 106-117.
- Casson, M. (2003). *The entrepreneur: An economic theory*. (Second edition). Northampton: Edward Elgar Publishing.
- Çelik, A. ve Akgemci, T. (1998). *Girişimcilik kültürü ve KOBİ’ler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çelik, G., (2018). *Kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri-TR71 düzey 2 bölgesi üzerine bir uygulama* (Yayınlanmamış doktora tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Emer, B. (2019). *Batman’da kadın girişimciliğinin sorunlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Ersarı, P. (2015). *Kadın girişimcilerde girişimcilik özellikleri ve liderlik tarzlarının belirlenmesine yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Gürol, M. A. (2000). *Türkiye’de kadın girişimci ve küçük işletmesi: fırsatlar, sorunlar, beklentiler ve öneriler*. Ankara, Atılım Üniversitesi Yayını.
- Hisrich, R. D., Peters, M. P. ve Shepherd, D. A. (2002). *Entrepreneurship*. New York, McGraw-Hill. Higher Education.
- İlter, B. (2008). *Girişimcilik sürecinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların analizi: kagider örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Küçük, O. (2005). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Li, Y. (2000). Women’s Movement and Change of Women’s Status . *Journal of International Women’s Studies*. (1,1), p. 30-40.
- Mathew, R.V., Panchanatham, N. (2011). An Exploratory Study on the Work-Life Balance of Women Entrepreneurs in South India. *Asian Academy of Management Journal*, Vol. (July)16, No.2, p. 77-105.
- Onay, Ü. G. (2013). *Kadın girişimciliğini etkileyen sosyo-kültürel faktörler: Isparta KOSGEB girişimcilik destekleri üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Örücü, E., Kılıç, R. Ve Kılıç, T. (2007). Cam Tavan Sendromu ve Kadınların Üst Düzey Yönetici Pozisyonuna Yükselmelerindeki Engeller: Balıkesir İli Örneği. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14 (2), 117-135.

- Özyılmaz, A. M., (2016). *Türkiye'de kadın girişimciliği ve girişimci kadınların karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Smith-Hunter, A. (2010). Afro-Brazilian Women Entrepreneurs: Characteristics, Critical Issues and Current Comments. *Research in Business and Economics*. https://www.researchgate.net/profile/Andrea_Smith-Hunter, Erişim Tarihi, 23.03.2021.
- Şekerler, H. (2006). *Kadın girişimciler, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Tek, T. (2008). *Kadınlarda girişimcilik eğilimleri ve dumlupınar üniversitesi bayan lisansüstü öğrencilerinde bir uygulama*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik keşif süreci*. İstanbul, Beta Yayınları.
- Weiler, S., ve Bernasek, A, (2001). Dodging the Glass Ceiling Networks and the New Wave of Women Entrepreneurs. *The Social Science Journal* 38, s. 85-103.
- Yaşar, F. (2017). *Düzce ilinde kadın girişimcilik profiline belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.